

Փ Ո Ւ Ն Զ

ՕՐԱԳԻՐ

ԲԻՒ 6

ՀԱՐԱՐ

1867 ՄԵՊՏԵՄԲԵՐ 9

Ամեն օր կհրատարակի : — Հատը առ այժմ 20 փարայ է : — Մայրաքաղաքիս մէջ բաժանորդ ըլլալ ուղղը՝ 40 դրշ. պիտի վճարէ 100 թուոց համար . իսկ դաւառաց մէջ՝ 45 դրշ. դարձեալ 100 թուոց համար . թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաքիս նորընտիր անգղիական ղեկավարն Պ. Լշիօդ ամսոյս վերջերը մայրաքաղաքս կմտնէ : Գարատօք շոգենաւը Սարսիլիա գացած է՝ Լորին վսեմութիւնը և ընտանիքը առնելու համար :

— Լիւրակէ օրը, նախարարաց արտաքոյ կարգի ժողով եղաւ ընդ նախագահութեամբ օգոստ . Սուլթանին : Լէվընդ ի լրոյ կգրէ թէ այս ժողովոյն մէջ դրուած է Ռուսաց կառավարութեան կողմանէ առաջարկեալ բարեկարգութեանց նոր յատակագիծ մը :

— Լիւմանամբ թէ Սոսորի գիւղերուն մէջ աղերսագիր մը կստորագրուի Բ. Դրան մատուցանելու համար : Եւս գրով, Ընդդէմի Խայրիէ ընկերութեան առանձնաշնորհութեանց ջնջուիլը պիտի խնդրուի եղեր :

— Լիւսեմբ թէ՝ գանձային պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ Լսիմ պէյի (մէճլիսի մուհաքէմէյի մալիյէ)՝ անուամբ նոր ժողով մը հաստատուեր է, որոյ պաշտօնը պիտի ըլլայ յարքունիս գրաւման գործերով զբաղիլ :

— Լըսուի թէ, մայրաքաղաքիս գաղղիական ղեկավարն Պ. Պուրէ հոս չպիտի դառնայ և Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշ-

տօնեայ պիտի անուանի փոխանակ Սուլթիէ մարքիզի :

Իսկ մայրաքաղաքիս գաղղիական ղեկավարութիւնը Լարբէճոն կայսեր բանակի օգնական Պէվիլ զօրապետին պիտի յանձնուի եղեր :

— Վոսուօ անուն նաւը երեքշաբթի օր Կրետէ գնաց, օգոստ . Սուլթանին ներդրութեան և զինագաղարի հրովարտակը տանելու համար :

— Ֆազիլ Սուլթաֆա փաշան երէկ՝ ուրբաթ՝ մայրաքաղաքս մտաւ :

ԱՐՏԱՔԻՆ

Օրինիոն՝ Նասիօնալ լրագրոյն նայելով, Բրուսիա իւր ուսուցիչ տասնպետները Ռուսաստան կղրկէ, ասեղնաւոր հրացանին զօրծածութիւնը Ռուսաց բանակին սովորեցունելու համար : Բեդրսպուրի խորհրդարանն ալ, իւր կողմանէ, իւր իշխանները և զօրապետները ի Պերլին կղրկէ, ըստ ամենայն հաւանականութեան՝ Բրուսիոյ առաջին պաշտօնէին, Պ. Պիզմարգի հետ տեսակցելու համար : Ռուսաց Աղեկսանդր կայսեր եղբայր, Կոստանդին արչիդուքսը այս պաշտօնն յանձն առնելով, արդէն Կիյով թագաւորին և Պ. Պիզմարգի հետ բաւական տեսակցութիւններ ըրեր է : Կմանապէս ռուս զօրապետ մ'ալ,

նոյն միջոցին, Բրուսիոյ թագաւորին բանակի օգնականին հետ մէկտեղ կարգադրութիւն կընեն: Օրինիօն Աստիօնալ այս լուրը տալէն յետոյ, կ'յաւելու թէ Բրուսիա իւր զենպանաց շքաւորական մը պիտի զօրէնէ, որպէս զի ռուսօ — բրուսական անսակցութեանց դադանիքները պարզուին:

— Այ. Պէօսթ առաջիկայ ամսոյն մէջ Լօնտրա պիտի երթայ եղեր: Արսուի թէ այս ուղևորութեան նպատակն է, արեւելեան դործոց մէջ արեւմտեան կառավարութեանց բռնելիք ընթացքին վրայ Անգղիոյ կառավարութեան հետ խորհիլ:

— Օրինուորական նոր օրինաց համեմատ հանիմարքայի բանակները հոկտեմբերի մէջ դրօշակի ներքե պիտի կանչուին, երկու ամիս կրթութիւն ընելու համար: Առաջիկայ ամսէն յառաջ՝ ապսպրուած 40,000 նոր տեսակ հրացանները պիտի յանձնուին:

— Խտալիոյ բանակին հրացաններուն մէջ ալ փոփոխութիւն եղաւ: Կառավարութիւնը որոշեց որ որսորդ զինուորները ասեղնաւոր ֆարաւիս հրացաններ ունենան. և ի սկզբանէ նոր զինուց զօրծածութեան մէջ կատարեալ միակերպութիւն մը ընելու համար, պատերազմական վարչութիւնը այն զինուորները մասնաւոր դպրոցի մը մէջ պիտի կրթէ:

— Պլորանսէն գրուածի մը նայելով, Ա. Ութագցի Հոովմայ հետ նոր բանակցութիւններ ընել սկսեւ, և որոնք անցեալ անգամէն աւելի յաջողութեամբ յառաջ կտարուին եղեր, և Էյուսացուի որ շուտով Հոովմայ հետ միաբանութիւն պիտի հաստատուի:

— Ուստաց Էզելսանդըր կայսրը անցեալները Ալեքսանդր քաղաքին արքունի նաւարանը պաշտած ստանը, իմացուելով թէ՛ ինկան կերպարանօք՝ երկու ռուսիացի մարզիկ զիտաւորութիւն ունին

Նորին վեհափառութիւնը սպաննելու, անմիջապէս բռներ բանտարկեւր քննութեան տակ ձգեւր են: Արսուի թէ այս գէպքը շատ գաղանի կպահանջուի կառավարութեան կողմանէ:

— Այ. Պիզմարգ Սալցպուրկի տեսակցութեան վրայ մօտեւր շրջաբերական մը հրատարակած ըլլալով, Փարիզի բոլոր լրագիրները սպառնալից կերպով կ'իտօին անոր դէմ: Հեռագիրը իմացուցած չէ Պիզմարգի շրջաբերականին իմաստը:

ԱՋԳԱՅԻՆ

Երկրութեամբ կ'ծանուցանեմք թէ՛ ազգային Սահմանադրութիւնը քիչ օրէն Պատրիարքարան պիտի վերադառնայ Բ. Դռնէն: Երտաքին դործոց վսեմ. Պաշտօնեայն անցեալ շաբթու Ս. Պատրիարք Հօր իմաց տուեւր է թէ՛ ինքն արդէն զայն աչքէ անցուցած ըլլալով, բարձրագոյն Ժողովին (Սէնէի խոտ) քննութեան մատուցած է:

— Վառնայի Եպիսկոպոս Տիմոթէոս վարդապետը մայրաքաղաքս դարձեւր է, հրաժարելով իւր պաշտօնէն:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Փարիզի Եպիսկոպոսի անուն կատակաբան լրագիրին «Ալեկտեր» վերնագրով հետեւեալ գուարճալի յօդուածն հրատարակած է:

«Օոյդ մը Ալեկտեր» խօսքը ամենուն բերանը նշանաւոր եղած է: Բնասրհի չորս կողմը բոլոր լրագիրք Ալեկտերու վրայ կ'իտօին:

Մեքսիկացիք վճռեցին հրացանի բռնունել Սաքսիմիլիանոս կայսրը, որուն կայսրութեան վճիռն մենք տուինք: Բնասրհի Ալեկտ: Բրուսիա մեր մօրուքին

կիսնդայ : Ա՛ռ բեզե Սև կէտ մ'ալ :

Պօրսայի մէջ արժէթուղթին գինը կիջնէ, առուտուրը թուլէ : Ա՛հա՛ Սև կէտ մ'ալ :

Սև կէտը միայն քաղաքականութեան վերաբերեալ չըլլալով, սկսաւ ամեն բանի մէջ գտնուիլ : Օրօրօրինակ՝ անցեալ օր բարեկամի մը պատահելով մէջերնիս հետագայ խօսակցութիւնը եղաւ. — Բա՛րե՛ք, ի՞նչպէս էք. — շատ գէշ. — անձնական տկարութիւն ունիք. — ո՛չ, բայց գիտէք որ մեր տիկինը կար. — անիկա՞ անձնական տկարութիւն ունի. — ո՛չ, առողջութիւնը շատ աղէկ է. — ուրեմն ի՞նչ կայ. — ի՞նչ պիտի ըլլայ. — Երեւտաօարդ մը առեր փախեր է. — արդարեւ շատ կցաւիմ. այս գէպքը ձեր կենաց մէջ Սև կէտ մ'է :

Անգին Պարոն մը իւր սեղանաւորին խանութը կերթայ, և զանի հոն չգրտնելով՝ դրացիներուն կհարցունէ և կըսէ թէ քովը 100 հազար ֆրանգ աւանդ ձգած էի և այսօր պէտք ունենալուս համար առնելու եկայ :

Ասոր վրայ դրացիք կըսեն թէ «ուրեմն դո՛ւք ողջ եղեք, պարոն» : Պարոնը կոխի ցաւիլ կարծելով թէ մեռած է. — «Ո՛չ, կյարեն դրացիք, չմեռաւ այլ ստակները առաւ փախաւ» : — Ա՛հ. առանկ խարդախութիւն կըլլայ. բոլոր հարստութիւնս այն գումարն էր. ի՞նչպէս տարաւ առանց խղճի. եթէ ձեռքէս դայ՝ հիմա ինքզինքս կապտանեմ : — Գրացիք կիսիթարեն ըսելով. — «Բան մը չէ. ասիկա Սև կէտ մ'է. ամեն մարդոց կենաց մէջ անգամ մը ասանկ Սև կէտ մը կընայ պատահիլ» :

Պօրսայի Խէլէէ մ'ալ հետեւեալ նամակն ընդուներ է. — «Պարոն, առուտուրին շատ աղէկ կերթայ. առաջեկայ տարի 100 ին 30 պիտի շահի ըն-

կերութիւննիս. բայց այս օրերս ստակ շատ պէտք ըլլալով՝ կիսնդեմ որ վաղ առաւօտ շնորհ ընէք մեզ զբիւլ ձենէ մեր ունեցած 65 հազար ֆրանգ առնելիքը» :

Ալիբէշին քաղաքական Սև կէտնուրաւ պատճառաւ մեծամեծ մշտներ կրած ըլլալով, 65 ֆրանգ անգամ վճարելու կարողութիւնը չէ մնացեր : Ա՛հա՛ այս ալ գործոյ վերաբերեալ Սև կէտ մ'է :

Ասին, թատրոնէն ելնող մարդ մը իւր մէկ բարեկամին պատահելով՝ կըսէ թէ. — «Երեւի մ'ի, գիտե՞ք, ի՞նչ եւկաւ գլխուս. — բարի ըլլայ. — երբ տոմակ առնելով ներս մտայ, մարդ մը աթոռի կռիւ հանելով՝ թէ և ես ալ ամտակ մը կերայ. բայց արմուկ չհանելու համար գլուխս առի դուրս ելայ. ի՞նչ ընեմ, ինձ խելք մը չուղբեցունեմ. — բան մը չէ. ասոր Սև կէտ կըսեն, որ միայն քեզի պատահած է. ամեն մարդ ասանկ մէկ մէկ ցաւ ունին» :

— Գաղղիոյ մէջ հարուստ մարդ մը՝ որ խիստ կծծի ըլլալով, շատ թշուառութեամբ ու նեղութեամբ կեանք վարեր և մինչև 60 տարեկան եղեր է. մօտերս որոշեր է գերեզմանը իւր կենդանութեանը անձամբ պատրաստել՝ օրդէս զի մահուանէն յետոյ շատ ծախք չընեն և ինքն ալ այս զըաղմամբ ժամանակ անցունէ : Հեռաբար՝ սկսեր է գերեզմանը փորել և ներսի կողմը պարօպելու բռել (օրվալամիլ ընել) : Այս միջոցին տեսնելով որ հորի քարէ կափարիչ մը կծախուի՝ զանի գերեզմանին համար կգնէ ու իւր ձեռքը գլորելով մէկ քանի աւուր մէջ գերեզմանին քով կտանի : Հոն մտնելուն պէս՝ քարը կլոր ըլլալուն՝ կգլորի. վերան կիյնայ և գերեզմանը կգոցէ : Իսկ ճը մէկ քանի ժամ մարած հոն մնալէն և խելքը գլուխը գալէն յետոյ կոխի աղաղակ բառնալ, որով նոյն կողմերը

դանուող մարդիկ կլսեն և զանի գերեզմանէն հանելով դարմանի համար հիւանդանոց կտանին, ուր հաղիւ երեք ամիսէն կբժշկուի կղեր:

Բայ մեզ, բժշկուելէն ետքն ալ չկըրնար ապրիլ, երբ հաշուէ թէ երեք ամիս առանց գործի մնալով պատրաստ դրամ վատնեց և բժշկաց վարձ վճարեց, Ի՛նչ մարդակերպ ճիւղներ կան աշխարհի մէջ:

— Վերիկացիք՝ որ երբեմն մեծ մակոյկներով Մեզգիա կերթան, սկսեր են փոքրիկ մակոյկներու ալ յանձնել իրենց անձերը: Սօսերս երեք հոգի մանր մակոյկ մը մանելով 30—40 օր ծովային ճամբորդութիւն ընելէն յետոյ, Մեզգիոյ մօտ սաստիկ օգի մը հանդիպելով ստիպուեր են մէկ բանի օր ծովուն վրայ աստանդիլ, և երկուքը խեղճուեր են իսկ միւսը հոն պատահող նաւու մը մէջ առնուելով: ազատեւ է: — Կյուսացուի որ՝ այս դժբաղդ արեւածին վրայ, ամերիկացիք այսուհետեւ այսպիսի յանդուգն ճամբորդութենէ կզդուշանան:

— Ռուսիոյ կառավարութիւնը այս տարի 18,800,000 լերա ծախք ըրեր է բանակին համար: Մէկ զինուորին տարեկան ծախքը 3,600 կհաշուի, որ Գաղղիոյ զինուորին ծախքէն քիչ է, բայց Բուսարիոյ զինուորին ծախքէն աւելի է: Պաշտօնական անձի մը վեճակագրութեան նայելով, Ռուսիա հիմա պարաստ ունի 800,000 զօրք: Եւս թիւը 950,000 կդնէ ուրիշ վեճակագիր մը, և ունեցած ձիերը 70,000 կհաշուէ: Իսկ պատերազմի ժամանակ 1,242,000 զօրք և 151,000 ձի կընայ ունենալ եղեր: Ռուսիոյ բոլոր բնակչաց թիւը 25 միլիան ըլլալով, ըսել է թէ 100 ին 14 ը զինուորութեան կառնուի:

— Հանգուցիալ Մարտիմիլիանոսի

կայսրութեան ատեն կառավարութեան գլխաւոր պաշտօնեայ եղող Ալիստավըի անուն ալեզարդ և պատուաւոր անձը, խուարէզի յաղթութենէն յետոյ, ամերիկացի վաճառականի մը տուն պահուելէ: խուարէզ թէպէտեւ զանի գտնողին մեծ վարձ խոստացեր է, բայց մինչև մէկ ու կէս ամիս չէ կրցեր ձեռք բերել: Գերունի պաշտօնէին մէկ բարեկամը ժամանակաւ անկէջ նեղացած ըլլալով որոշեր է այս առիթու վրէժ առնել և ցուցեր է անոր պահուած տունը: Հետեւեալը՝ անմիջապէս տունը կոխուելով խեղճ ծերունին դուրս հանուեր և չարաչար հրացանի բռնուելէն յետոյ՝ ահանք մը եղբը թաղուեր է նախատանաց համար: — Եւս դժոխային մատնութեան գործը խուարէզի բարբարոսութենէն աւելի ծանր և խիստ դատապարտելի է ըստ մեզ:

— Մեզգիոյ մէջ ասկէց յառաջ գող մը ակնավաճառի մը սնաուկին բանալի յարմարցունելով բաւական բան գողցեր բայց ոստիկանութեան աջալըջութեամբ բռնուելով՝ պէտք եղած պատիժը կրելէն յետոյ Մեզգիայէն վռնտուեր էր: Եւս գողը մօտեքս խիստ արհեստաւոր փական մը շինելով նոյն ակնավաճառին ղոկեր է նամակաւ մը ծանուցանելով թէ զայիւր վնասուց փոխարէն կղօկէ, որպէս զանոր դործածութեամբը գողերուն ձեռքէն ազատ մնայ: — Եկնավաճառը կրնա վստահիլ նորա շնորհին • միթէ հաւանական չէ՞ որ նոյն փականքին բանալի իր քով պահած ըլլայ՝ ուղած ատեն իւր արհեստն ի գործ դնելու համար:

ՏԵՌԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՄԱՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԴՈՂԻՍ
ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. Յ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ